

LEON DEGRELLE – den siste stornazisten

106308

Tekst: Egil Ulateig
Foto: Tom B. Jensen

Heisdøren åpnet seg langsomt, og plutselig stod vi i en annen verden, 50 år tilbake i tiden.

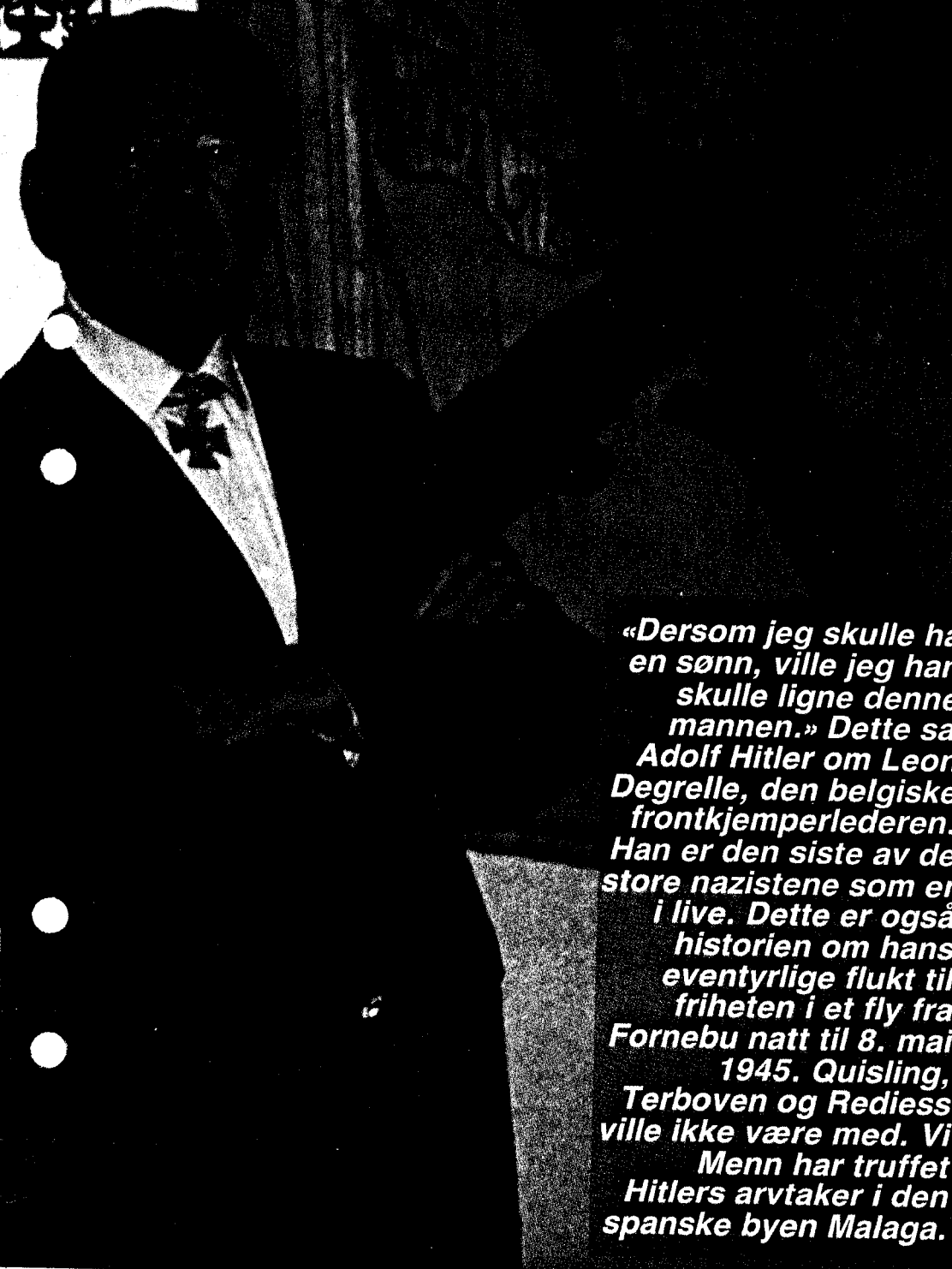
Vi befant oss i tolvte etasje i en luksuriøs boligblokk helt nede ved stranden i den spanske byen Malaga. Utenfor raste en vill storm som kastet kaskader av skumsprøyt høyt opp over husveggene.

Men her inne hersket stillhet, som i et gravkammer. Foran oss stod en liten, tynn gammel mann med rank holdning og mørk glød i de brune øynene. Veggene rundt oss var kledde med flagg og faner, og symbolene på dem kjente jeg igjen fra før. *Qui s'y frotte, s'y pique*, stod det på en av fanene. *Dur et pur rex vaincra*, på en annen. Det var mottoene til den vallonske divisjonen som kjempet på Østfronten under Den andre verdenskrigen.

Minnene om den svunne tiden rundt oss stammet fra Waffen-SS. Det tredje rikets elitehær som historien allerede har samme nimbus som det romerske keiserrikets kohorter og *Alexander den stores* falanger.

Og den velklede gamle mannen som strakte de tynne fingrene mot meg het *Leon Degrelle*. En gang under verdenskrigen, etter å ha slåss en intens periode på Østfronten, ble han tildelt den høye utmerkelsen Ridderkorset med ekeløv. Utdelingen ble foretatt av *Hitler* selv i nærvær av en stor forsamling naziledere. Den gangen uttalte Føreren følgende ord: «Dersom jeg noen gang skulle få en

HITLERS AR

«Dersom jeg skulle ha en sønn, ville jeg han skulle ligne denne mannen.» Dette sa Adolf Hitler om Leon Degrelle, den belgiske frontkjemperlederen. Han er den siste av de store nazistene som er i live. Dette er også historien om hans eventyrlige flukt til friheten i et fly fra Fornebu natt til 8. mai 1945. Quisling, Terboven og Rediess ville ikke være med. Vi menn har truffet Hitlers arvtaker i den spanske byen Malaga.

ARVTAKER

sønn, ville jeg ønske at han skulle ligne Leon Degrelle.»

Degrelle har aldri sviktet den utrolige tilliten. Den mørkhårete belgieren, eller valloneren, som han selv foretrekker, ser så lite arisk ut som det er mulig for en europeer. Men han sier på sin melodramatiske måte, om lag 50 år etter:

— Adolf Hitler er det største geni det 20. århundre har fostret. Vis meg noen større! Jeg er stolt over å ha fulgt ham.

Om jeg beklager noe?

Ja, en eneste ting: At vi ikke seiret!

I dag er Leon Degrelle den eneste gjenlevende av de disipler som Adolf Hitler elsket. Han var den eneste ikke-arianer som kom Føreren nær, om noen i det hele tatt gjorde det. Han er en levende legende og spesielt blant fascister av alle avskyninger verden rundt, en slags ikon.

Han er dømt til døden in absentia i hjemlandet Belgia og har ikke satt sin fot utenfor Spania etter at Den andre verdenskrigen sluttet. Men uansett hvordan man ser på de ideene og kreftene og menneskene han kjempet for og fremdeles bekjenner seg til, så er han et øyenvitne til historien av sjelden karat. Men ingen som skriver historien om Den andre verdenskrigen, Hitler og nazismen, ønsker å snakke med Leon Degrelle.

Jeg satt i den vakre leiligheten hans en hel dag og så utover det stormende Middelhavet og lyttet til den utrolig intense stemmen fra fortiden. Av og til hevet han seg til slike demagogiske høyder at jeg syntes jeg så en Hitler bak ham. Men bak ham hang et 1500-tallsmaleri som forestilte den døende Kristus. Leon Degrelle er en troende katolikk. Han er også en samler av antikviteter, noen så store at de har fått plass nede i boligblokkens foajé.

Han er 83 år gammel og arbeider fremdeles tolv timer om dagen. Han skriver bøker, til og med poesi, og snakker for tiden inn sin versjon av Det 20. århundres historie, på video. I hans øyne er den først og fremst historien om to mektige folk, tyskerne og japanerne og om en stor mann, Adolf Hitler.

— Jeg sier det ikke for å virke stor, sier han med sine virtuose handgeberder. — Men Hitler stolte på meg. Han og jeg tenkte likt.

Han lener seg forover og ser meg hett inn i øynene:

— Like før han tok livet sitt sa Hitler til *Martin Borman*: «Det var synd at vi ikke ga Leon Degrelle en høyere stilling.»

Forts. fra foregående side

I virkeligheten var Degrelle «bare» standartführer, det vil si oberst, i Waffen-SS. Først i mai 1945 fremmet Heinrich Himmler ham til brigadenführer, altså general.

Degrelle kan fremdeles ikke tåle Himmler.

— Himmler tenkte bare på det germanske. For ham betød en nordmann mye mer enn en belgier. Hitler var en europeer. Han sa til meg: «En europeisk frivillig er mer verdt enn en tysker.» Hitler forstod at det vi så mot slutten av krigen i Waffen-SS, var fremveksten av et virkelig Europa, som sloss mot bolsjevismen.

Leon Degrelle var en naturbegavelse som politiker og folkefører. Han lutet seg tidlig til det katolske ungdomsforbundet og ble så leder for det vallonske rexisist-partiet før han var 30 år gammel. En stund var dette partiet det største i Belgia. Degrelle var en ung stjerne blant Europas fascistiske og ble venn både med Hitler, Franco og Mussolini på 1930-tallet.

Tyskvennligheten ble hans bane som politiker i Belgia, der massegravene fra Den første verdenskrigen ennå var synlige. Da Den andre verdenskrigen brøt ut, meldte han seg som frivillig, som menig, til det tyske Wehrmacht. Hitler skrev til ham at han ikke kunne godta søknaden, Degrelle var jo løytnant. Men Degrelle insisterte og fikk viljen sin. Senere gikk han over i Waffen-SS og kjempet på Østfronten helt fra Operasjon Barbarossa veltet østover i juni 1941 til de fillete restene av den stolte hæren desperat forsøkte å holde Den røde armé ute av Berlin fire år senere.

Da ideen om frivillige fra andre europeiske land slo rot i SS, organiserte Degrelle en egen vallonsk divisjon som han ledet på en dristig og dyktig måte helt til det siste.

Leon Degrelle levde opp til nazismens idé om Krigeren som kremen av samfunnets borgere som få andre.

Hitler kalte ham ofte til seg for private samtaler om krigens gang, ikk minst i «Die Wolfschanz» i Øst-Preussen.

— Hitler stolte på instinktet, sier han. — Han foraktet de gammeldagse generaler. Det var Hitler selv som la opp de store operasjonene. En gang snakket vi om felttoget i Norge. Da fortalte han meg hvordan han hadde hengt opp et seks meter langt kart i operasjonsrommet og gitt hver enkelt offiser beskjed om hva de skulle gjøre. Så fikk general von Falkenhorst ordre om å utføre oppdraget.

Merkelig nok var det i Norge Leon Degrelle fikk oppleve det endelige nederlag for det han hadde satsset alt for. Historien hans om de siste dager er en av de underligste som disse ragnarokkdagene ga opphavet til.

Han hadde møtt Hitler for siste gang vinteren 1945 og oppholdt seg i

april nord for Berlin. Situasjonen var desperat og likevel fortsatte de å slåss.

En dag ble han innkalt til den senere så kjente SS-generalen Felix Steiner. — Vi må styrte Hitler, sa Steiner. — Vi må danne en ny regjering og du må bli utenriksminister.

Noen dager senere tok Hitler livet sitt og planen ble overflødig.

En av de første dagene i mai møtte Degrelle Heinrich Himmler for siste gang. Det var da Himmler utnevnte ham til brigadenführer. Møtet fant sted i Kiel og derfra tok Degrelle seg nordover. Han opplevde København da kapitulasjonen kom på Kontinentet. Men Degrelle hadde ikke tenkt å gi seg. På en torpedobåt kom han seg unna engelskmennene og stevnet nordover, mot Norge.

Hvorfor?

Igjen får jeg dette intense blikket

— Quisling var en knekket mann da jeg forlot Slottet.

som forteller om en mann uten kompromiss.

— Hvorfor? Fordi jeg ville slåss videre. Jeg visste det stod en stor tysk hær i Norge. Jeg ville kjempe til siste mann. Og gikk ikke det, var planen min å få tak i en ubåt og forsøke å komme til Japan, som fortsatt kriget. Jeg ville ikke gi meg. Jeg trodde like mye som før på det vi stod for.

Dessuten hadde jeg et håp om at Den røde armé skulle trenge inn i Norge. Da måtte engelskmennene og amerikanerne gjøre noe. Kanskje de kunne få bruk for oss, slik at vi endelig fikk gjøre det vi hadde drømt om: Sammen med dem knuse bolsjevismen en gang for alle. Det var en djevelsk plan, men jeg håpet på den.

Han kom til Oslo tidlig en herlig søndag morgen og minnes ennå tydelig at det var som å komme til en himmelsk fred. Han hadde levd i brutal krig i mer enn fire år. I Oslo var det fred og det var overflod. Han sjekket inn på KNA-hotellet som en av de siste gjestene fra Tyskland. Det var den 6. mai 1945.

På gatene gikk vakre piker som smilte til ham. I restauranten på hotellet fikk han overdådig forpleining med herlig kjøtt og ypperlig rødvin. Hvor var krigen?

Samme aften kjørte han og adjutant hans ut til Skaugum, der de

Leon Degrelle levde opp til nazismens tanker om Krigeren som kremen i samfunnet. Her sammen med datteren som nå bor i Spania og sønnen som omkom i en bilulykke.

ble mottatt av rikskommissær Terboven og general Rediess.

Igjen ble det fortreffelig traktering. Livrèkledde tjenere serverte det han måtte behage. Det ble drukket champagne og snakket om alt annet enn at spillet var over. De snakket om kampene i Berlin og folk de kjente.

Terboven var en meget intelligent mann. Og begge to var helt fortlige. De hadde fått et oppdrag, var

blitt satt på en post og der skulle de forbli.

Degrelle la fram planen sin om å dra til Nord-Norge og kjempe videre mot bolsjevismen. Ved å narre Den røde armé langt inn i Norge fikk man kanskje de vestlige allierte til å gripe inn.

Men både Terboven og Rediess ristet på hodet. Hitler var død, krigen var over. Hva tjente det til å ofre enda flere soldater?

De drakk konjakk og Degrelle kjørte tilbake gjennom Asker og Bærum den vakre vårvelden.

Den 7. mai midt på dagen hørte han meldingen om den endelige seieren over London radio. Så ringte telefonen. Det var fra Slottet, bare noen få hundre meter unna. Ministerpresident Quisling undret om ikke Degrelle kunne stikke oppom.

— Jeg husker ennå rytterstatuen foran Slottet (Karl Johan). Den var dekt av fugleskitt. Da jeg kom inn i rommet, så jeg med en gang at her var det en mann som befant seg på sammenbruddets rand. Det fantes ingenting av roen som Terboven og Rediess hadde utstrålt. Quisling var ferdig. Han hadde gitt opp. Han snakket om å komme seg til svenskegrensen og komme i forhandlinger om å redde stumpene. Jeg sa det var en urealistisk tanke og forsøkte å få

...tenke rolig over situasjo-
Men det var for sent. Jeg forlot
totalt sammenbrutt mann. Jeg
tror jeg var den siste besøkende Quis-
ling mottok på Slottet.

Samme aften kjørte han igjen ut til
Skaugum. — Jeg var så forbauset.
Alt var så rolig. Det var ingen seiers-
fest. Jeg gikk i Waffen-SS-unifor-
men min, men ingen så ut til å ta det
ille opp.

På Skaugum satt fremdeles Terbo-
ven og Rediess. Heller ikke nå opp-
daget Degrelle noen tegn til at begge
skulle ta sitt eget liv, Rediess dagen
etter og Terboven den 9. Terboven
fortalte at han hadde spurt svenskene
om de ville gi Degrelle asyl, men de
hadde avslått.

Nå dukket ideen om flyet opp.
Terboven hadde fløyet ned til
Flensburg et par dager før for å sam-
tale med admiral *Dönitz*, Tysklands
nye leder. Der hadde engelskmenne-
ne ødelagt flyet, men *Albert Speer*
hadde lånt ham sitt. Det var en Hein-
kel 111 med plass til åtte. Flyet stod
på Fornebu. Flygerne var på plass.
Var det ikke forsøket verdt?

De diskuterte hvor man kunne fly.
Til og med Island var drøftet. Men
der stod jo amerikanerne. Kunne
man nå Spania? De målte avstander
på et kart og fant ut at strekningen til
nordkysten av Spania målte 2150
kilometer. Flygeren kunne opplyse at
flyet hadde en maksimal rekkevidde
på 2100 kilometer . . .

Spania hadde vært et nøytralt land
hele krigen og Degrelle kjente general
Franco. Det kunne gå om flaksen var

på deres side. Men det ville tross alt
bety at de måtte fly hele veien over
seierherrenes territorium.

Degrelle spurte om ikke også Ter-
boven og Rediess ville være med,
men de av slo. Skulle han ringe Quis-
ling og tilby ham plass? De avviste
tanken. Mannen var jo ferdig. En
nordmann med kone, som hadde
vært sekretær til Rediess ble også
tilbudt plass, men sa nei.

Degrelle og adjutanten, en offiser
som het Albert, satte kurs for Forne-
bu og kom fram til det hvite flyet
med hakekorset i svart ved elleveti-
den om kvelden. Det var to flygere.
Den ene skulle navigere, men de eide
ikke kart. Det eneste de hadde var et
kompass og en Baedeker reiseguide
for Europa. Det vil si, de hadde et
kart over Norge, for flyets offisielle
mål var Trondheim.

De bestemte seg for å lette ved
midnatt.

— Vi regnet med at hele Europa
denne natten til den 8. mai var død-
druke av seiersrus. Dersom de i det
hele tatt skjøt på oss, ville de kanskje
bomme. Dessuten ville vi først fly i
retning av England og så snu inn mot
Kontinentet, slik at det skulle se ut
som om vi kom vestfra.

Likevel ble de oppdaget. Lyskastere
fra bakken sendte strålene sine
opp i vårnattsmørket og radioen be-
gynte å knatre: «Who are you . . .»
De svarte ikke, men fløy videre. De
fløy rett over de store byene, over
Antwerpen og Paris, så lavt som mul-
lig. De regnet med at det var tryggest.
Det ble skutt rundt dem, men trolig

var skytterne fulle. Under seg kunne
Degrelle se folkefesten, til og med i
sin egen by, Antwerpen. Mens hele
Europa feiret duret et fly med hake-
kors på siden sørover i natten, mot
friheten.

Etter Paris ble det belgmørkt, det
var knapt et lys å se og de fløy på
geföhlen. Var de over land eller ute
på havet?

Da så de plutselig en hvit rand
foran seg. Det var kysten av nord-
Spania. Omtrent nøyaktig samtidig,
begynte motorene å hærke. Bensin-
måleren hadde lenge slått seg til ro på
null.

De gled ned mot kysten, men først
i siste liten oppdaget piloten en klip-
peøy rett foran dem. Med de siste
dråpene bensin, fikk han hevet nesene
på flyet i en siste desperat manøver.

Det neste Degrelle husker er at de
traff sandstranden med et smell,
hoppet bortover som en kråke og
tippet over. Degrelle kjente vannet
stige til opp på halsen, før han kom
seg løs. Han kjente smerter i hele
kroppen, men han levde. Da han
kom seg opp på det tørre, oppdaget
han at alle i flyet som ved et mirakel
hadde kommet levende ut av Den
andre verdenskrigen.

Folk kom løpende og litt etter lå
Degrelle på et sykehus. Der ble han
liggende i femten måneder.

Flere vestlige land satte i gang et
stort apparat for å få rømling-
ene utlevet, spesielt Degrelle. Men
general Franco var ikke til å rikke.
Dette var politiske flyktninger som
hadde krav på asyl. Ikke lenge etter

besøkte den spanske diktatoren selv
sin gamle venn som allerede før bor-
gerkrigen var utnevnt til æresmedlem
av falangistbevegelsen. Siden besøk-
te de to hverandre tre-fire ganger i
året så lenge Franco levde.

I Belgia fikk Degrelle sin dødsdom
og begge foreldrene hans ble fengs-
let, tiltalt for noe så merkelig som
foreldrekriminalitet, det vil si å ha
forledet sin sønn til en forbrytelse.

Degrelle selv ble adoptert av en rik
spansk markise og fikk penger til å
begynne sin antikvitetforretning.
Flere ganger siden har navnet hans
vært involvert i skandaler med til-
knytning til høyre-ekstremister. Selv
har han isolert seg mer og mer og tar
nå imot bare en liten klikk av medar-
beidere og venner. Journalister liker
han ikke, forteller han med et lite
smil.

Det har vært forsøkt å drepe ham
tre ganger. En gang prøvde Mossad
seg. Men det spanske sikkerhetspoli-
tiet tipset Degrelle og han kom seg
unna. Mossad-gruppen ble fengslet
og fikk et treårs opphold i spanske
fengsler. Siden har det vært stille.

Hans kone, som mistet foreldrene
under et angrep fra den franske un-
dergrunnsbevegelsen, serverer sherry
og Degrelle legger ut om sitt livs
ideal, Adolf Hitler. Det er som å lytte
til et gjenferd. Og samtidig, for en
som tilhører etterkrigsgenerasjonen,
gir Leon Degrelle liv til noe som man
ellers bare leser om i historiebøker.

Historien har en gang vært levende
menneskelig. Og her sitter ett av
dem, uten annen anger enn å ha tapt.

for. Qui s'y honore
stod det på en av fanene. Duret
pur rex vaincra, på en annen.
Det var mottoene til den vallon-
ske divisjonen som kjempet på
Østfronten under Den andre
verdenskrigen.

Minnene om den svunne ti-
den rundt oss stammet fra Waf-
fen-SS. Det tredje rikets elite-
hær som historien allerede har
gitt samme nimbus som det ro-
marske keiserrikets kohorter